Adam Marek - Una Krizmanić Ožegović

# Manje stvari

Idemo do plaže spasiti ptiće da se ne udave. Obučem traperice i debelu vestu preko pidžame. Dok piškim u hladnoj kupaonici, mokraća mi isparava. Tata svojim koracima prodrma i razbudi cijelu kuću. Idemo, kaže s prstom u uhu.

Kad izađemo van, lice mi se stisne od hladnoće. Jučer sam izgubio rukavicu, tako da golu ruku trpam duboko u džep, zajedno sa šmrkavim maramicama i fosilima. Na vrhu litice izraslo je novo cvijeće. Tata ga očeše potplatom čizme. Nisam siguran zašto to radi, ali čini se da je zadovoljan.

Na pjeskovitoj nizbrdici nema drugih tragova osim naših. Jednom sam ovdje pao, davno, porezao lice na travu, koja u čupercima raste poput zakopanih jastučića za pribadače. Imam blijedosrebrni ožiljak na licu. U obliku ptičjeg stopala.

Tata juri dugim korakom, a ja se izmičem pijesku koji zabacuje iza sebe dok trči. Već je ugledao ptića morske laste na plaži pri dnu litice. Isprva, riba koja mu je zapela u grlu izgleda kao dugi jezik. Ptić baca glavu u stranu, onda ponire naprijed, gušeći se. Par koraka naprijed, zatetura pod težinom ribe pa se uspravi.

Moramo raditi ranom zorom i moramo biti brzi jer se utrkujemo s galebovima i pomornicima koji se bude očajnički gladni.

Tata ganja paperjasto klupko po pijesku, uzme ga i zarobi mu glavu jednom rukom, a drugom mu nježno vadi ribu iz kljuna. Ptić se muči, odguruje se svojim sivim paučinastim nogicama o njegove dlanove. Mrmlja ptiću, tiho mu šapuće nešto više nalik mislima, nego riječima.

Ugotica nije zapela duboko u ptičjem grlu. Ako je proguta cijelu, leđne peraje zakače se ptici za vrat i onda kad izvlačimo ribu, razderemo ptici cijeli grkljan. Kada se to dogodi, tata može učiniti samo jedno. Brzo donosi odluku, bez riječi. Tako su krhki, samo kratak trzaj i stavi ih u torbu.

Okrenem leđa da se zaštitim od ledenog vjetra koji puše s mora. Tata izvuče ribu iz ptičjeg kljuna. Gladak potez i na kraju, kada izađe trubolika riblja glava, čak i ja osjetim olakšanje. Kao da je meni

eISSN 1847-7755; doi: 10.15291/sic/1.4.lt.5

zapela riba u grlu. On bi htio da i ja to znam. Jednoga dana, kaže, ako ih uopće više bude, ovo će biti tvoj posao. Pitam se ima li još ljudi poput nas, na drugim otocima, koji imaju tu istu čudnu rutinu. Ali ako postoje, onda su predaleko da bih ih mogao osjetiti. Ponekad mi se čini da smo ne samo jedini ljudi na otoku nego i jedini ljudi na planetu.

Mrtva riba završi u tatinoj torbi – pažljivo je stavlja unutra kako je ptić ne bi probao opet pojesti. Nosi ribu natrag kući kako bi je odvagnuo, izmjerio i zabilježio na prijenosnom računalu. I oko toga mu pomažem. Čudno je kad se tako mali događaj pretvori u brojke i datume pa pošalje nekamo na analizu. Tu nema ničega čega se ja sjećam: kako ptić razrogači oči dok mu vade ribu iz usta, miris tatine torbe ili zvuk ptičjih nožica dok se bacaka po pijesku.

Toga jutra nađemo još tri. Kada smo gotovi, želudac mi je tako prazan da kad otvorim usta, čujem valove koji odjekuju u njemu.

Kaša se zgušnjava u posudi, a tata izlaže četiri ribe na novinama starim tjedan dana. Ugotice su duguljaste i koščate, groteskni glazbeni instrumenti koje ne bi prislonili na usta. Peraje su im poput nazubljenih lepeza. Da ih ptići i mogu progutati, ne bi se od njih najeli.

Kad gladuješ, kaže tata, pojest ćeš sve što izgleda kao hrana.

Ptice zapravo traže jegulje, debele srebrne ribe pune mesa. No, pješčane jegulje su nestale, kao i sitni plankton kojim se hrane.

Stavljam žlicu meda u kašu dok tata mjeri ribe metalnim ravnalom. Pitam se zašto roditelji hrane svoje ptiće ribom koja ih može ubiti. Kao da tata ulije benzin u moj doručak.

Kasnije smo na vrhu travnate litice s pogledom na zaljev. Opet provjeravam mobitel, premda znam da na otoku nema signala, ali za svaki slučaj. Možda je mama ostavila poruku, za mene, sad je tamo, na kopnu, čeka.

Poštar dođe svaka tri dana ako valovi nisu preveliki za njegov brodić. Razmišljam da mu dam mobitel, da hvata poruke po zraku i onda mi ih donese.

Što ti je to? pita me tata.

Tutnem mobitel u džep. Ništa, kažem.

Tata je zavukao ruku u zečju rupu, sve do ramena. Održava ravnotežu upirući se nogama o travu dok istražuje rupu. Razočarano progunđa dok vadi ruku van. Nacrtam križić na karti, kao što mi je pokazao. Prošle je godine ovdje bila kvačica. Jedno te isto cijeli dan.

Prve godine kad me tata ovdje doveo, u svakoj je jazbini bilo gnijezdo. Tada sam bio premali da držim kartu, tako da je tata sve radio, označavao, stavljao svakog ptića u krpenu torbu da se ne uplaši dok ga važe i potom mu stavio prsten oko noge, da bi ga prepoznao ako ga ponovno vidi.

Pitam se gdje su sada svi ti prsteni. Možda negdje daleko postoji veliki vrtlog koji sve usisava, sve ptice, sve ribe i sve telefonske pozive, spušta ih na dno mora, u drugi svijet.

Kasno poslijepodne, ugledamo dva velika pomornika kako se prepiru oko ptića sjevernog gnjurca. Bodu ga kljunovima, debelim i tamnim poput srednjovjekovnog oružja. U usporedbi s njima ptić je tako malen. Zagledao se prema pučini, kao da bi ga mogli pustiti na miru ako se pretvara da ih nema.

Potrčim prema njima. Stignem prestrašiti pomornike, ali tatina ruka mi prepriječi put. Tako treba biti, kaže. Ne spašavamo crve od crvendaća.

Ali, zašto spašavamo ptiće koji se guše, a ovoga ne?

Zato jer smo mi krivi za ugotice.

Pomornik s prugastim perjem, onaj koji izgleda starije, opakije zbog godina lešinarenja po ledenim morima, zgrabi ptića iz kljuna mlađega. Zabaci glavu i proguta cijelog ptića u jednome zalogaju. Tamo gdje su bila tri živa bića, sad su dva. Sve što je ostalo od ptića moje je sjećanje na njega.

Spremam večeru. Špageti s umakom od sira iz vrećice. Na dnu kuhinjskoga ormara imamo staru konzervu senfa, stružem skoreni žuti prah dok ne oslobodim nekoliko grudica. Stavim ih u umak, od čega para na trenutak postaje otrovna.

Tata na naslonjaču ne obraća pažnju na televiziju. Čarape mu, ostavljene na stolu, smrde. Masira obrve; toliko su guste da mu pucketaju pod noktima.

Zamišljam da ga odalamim tavom po zatiljku. Umak od sira kaplje mu niz lice. Zamišljam da ga udarim u usta. Zamišljam to toliko jako da osjećam njegove zube na svojoj šaci.

Hrana iz vrećice, noge na stolu. Toga ne bi bilo da je mama ovdje.

Kad odem spavati, ostavljam prljavo suđe u sudoperu. Tata se nije pomaknuo.

Male burnice drže me noću budnim. Gnijezde se duboko među ruševinama staroga dvorca. Ljudi su stoljećima vjerovali kako je ovaj otok uklet zbog njihova groznog zavijanja. Izlaze samo noću, malene i šišmišolike i omataju litice užasom.

Tata kaže da vjerojatno otok predstavlja savršeno mjesto za opstanak divljih vrsta zbog praznovjerja. Mještani su ga pustili na miru, nisu tražili jaja, perje i meso, kao na drugim otocima.

Iako znam da su to samo ptičji zvukovi, jedva održavam sretne misli na životu.

Tek što je svanulo i već smo vani, dugim koracima prelazimo stijene još uvijek mokre od plime. Vidim ptića morske laste, samo mirno stoji na stijeni s ribom u kljunu i gleda uvis. Možda čeka da mu se vrati roditelj da opet od njega kljucanjem izmoli ribu.

Daj ti tog, kaže tata i spusti se do još jednog ptića kojeg je vidio na plaži.

Ja? upitam, ali već je otišao.

Polako se penjem, pažljivije nego što je potrebno. Hoću da tata brzo završi, vrati se i sredi i ovoga. Ali iako se krećem sporo poput kornjače, kad stignem do svoga ptića, tata se još uvijek bavi onim drugim.

Što da radim? zazovem. Ptić se trgne na zvuk moga glasa. Vidim mu sivu kožu ispod paperja. Nikada ih nisam vidio toliko izbliza.

Samo je izvuci, odgovori tata. Mrzovoljan je. Možda se nešto zakompliciralo s njegovom pticom.

Polako pomičem ruke, napola se nadajući da će mi ptić uteći, ali ništa od toga. Sto puta sam vidio kako se to radi. Prsti kao da sami znaju kako da uhvatim i primim ptića. Učili su dok sam ja gledao. Lasta je mala i koščata pod paperjem. Kako je njegov roditelj mogao pomisliti da može pojesti ovu ogromnu ribu? Ugotica mu je razjapila usta. Pitam se je li cijelu progutao. Možda je njezina njuška duboko u ptičjem trbuhu.

Pokušavam mrmljati ptiću, kao tata, ali ne poznajem njihov jezik. Pritisnem ga dlanom na koljena, a glavu uhvatim prstima. Još jednom pogledam uokolo. Tata je još uvijek s drugom pticom.

Riblji je rep hladan i grub pod mojim prstima. Povučem. Ptiću cijela glavi poleti naprijed i on se panično oglasi. Opet pogledam ribu i krv mi se pretvori u sol i vodu.

Mislim da je zapela, viknem.

Brzo onda, kaže.

Ali zapela je!

Onako kako sam ti pokazao.

Hoću da ti to napraviš.

Daj, ajde.

Veliki galeb kruži oko litice, hvata povjetarac, uhvatio je nebo pod krila točno iznad mene. Kliktaji su mu prapovijesni.

Tata, kažem, zakvačila se. Mislim da me nije razumio.

Samo... kaže i pokaže rukama – spoji šake, zatim ih razdvoji. Vidio sam to već dovoljno puta. Nema sumnje. To očekuje od mene.

Možeš li doći i to napraviti?

Ptica pati dok ti kukaš.

Tatin ptić je sad slobodan i trči u potrazi za zaklonom.

Još jedanput probam izvaditi ribu, ptić skviči dok mu peraje razdiru grlo. Srce mi lupa. Tata stoji na dnu litice s rukama na bokovima. Samo držim ptića, glava u jednoj, noge u drugoj ruci. Nadam se da će moje ruke napraviti to same od sebe, da će dokrajčiti pticu baš kao što su je i uhvatile, bez razmišljanja. No, ruke čekaju upute. Samo sjedim na mokroj stijeni, ne želim se pomaknuti, vjetar mi se uvlači pod kapuljaču.

Onda se pojavi tata, točno iza mene. Za boga miloga, kaže. Uhvati za noge. Ne puštaj ga, kaže mi. Stisnem ptici glavu, teško ju je držati tako dok je on poteže za noge. Jedan snažan trzaj i gotovo je prije nego što sam shvatio što se dogodilo.

Tata rastvori torbu. Stavi je unutra, kaže.

Ptica se smanjila u mojim rukama. Položim je na dno torbe, izvadim ruku, užasno smrdi.

Idemo dalje, kaže tata.

Prazan prostor koji ostaje iza nas na litici zvuči poput vrata kada se zatvore.

Kad sam bio mali, za Božić smo znali igrati jednu igru. Mama bi maknula predmet iz dnevnoga boravka dok sam bio vani. Kad bih se vratio, uvijek bih uočio prazninu, bez obzira koliko malu, za svega par sekundi. Premda nikad nisam mogao navesti sve predmete u sobi, bio sam stručnjak kad je trebalo uočiti što nedostaje.

Tata se ne sjeća ove igre. Imaš čudan mozak, kaže. Njegov je mozak džep s rupom na dnu.

Sada želim kući. Ali znam da me ondje čeka jedan od tih praznih prostora. Jedina stvar zbog koje je sve ovo bilo podnošljivo nije tamo.

Dok ustajem, čizme mi škripe na hladnoći. Još jedanput provjerim mobitel, ali nema poruka. Tata se spušta niz liticu, natrag do puteljka, a ja idem za njim.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License